

Verlag van het ingevolge artikel 5, sub d., j° 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen het ministerie van Economische Zaken, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Financiën, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het Nationaal Archief met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van de betrokken zorgdragers op het beleidsterrein consumentenbeleid over de periode vanaf 1945.

Den Haag, april 2007
Mw. drs. M. van Kooten

INLEIDING

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, lid 1 van het Archiefbesluit 1995 (Stb.1995/671). De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = te vernietigen).

Het BSD fungeert als selectie-instrument voor de minister van Economische Zaken, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Financiën, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op het beleidsterrein consumentenbeleid voor de periode vanaf 1945.

Er hoeven na vaststelling van deze selectielijst geen andere selectie- en/of vernietigingslijsten te worden ingetrokken.

BELEIDSTERREIN

Het consumentenbeleid wordt in het RIO 'Consumentenbeleid' gezien als de bescherming van de rechten van de consument binnen de economische markt. Deze beleidstaak berust momenteel in hoofdzaak bij het ministerie van Economische Zaken. Het beleid heeft in de loop van de onderzoeksperiode een uitgebreidere doelgroep gekregen: oorspronkelijk werden de consumenten aan de onderkant van de samenleving beschermd, die tevens object waren van het maatschappelijk werk. Later breidde dit beleid zich mede op aansturen van de Europese Economische Gemeenschap uit tot de gehele Nederlandse bevolking; thans wordt het gezien als een onderdeel van de markt dat - in overeenstemming met Europese richtlijnen - in de gaten moet worden gehouden.

De minister van Economische Zaken werd op 1 februari 1974 aangewezen als zorgdrager voor het beleidsterrein consumentenzaken. Het ministerie speelt een belangrijke rol bij de betrekkingen tussen Nederland en de Europese autoriteiten in zijn geheel: de rol van het ministerie bij de EG-regelgeving en de implementatie van deze regels in de Nederlandse wordt aangestuurd door een aparte dienst, die met buitenlandse economische betrekkingen is belast.

Het beleid van het ministerie van Economische Zaken is vooral gericht (geweest) op het tegengaan van praktijken waardoor vroeger vooral aan de onderkant van de samenleving consumenten werden gedupeerd. Voorbeelden hiervan zijn de regulering van het consumentenkrediet en de bevordering van kennis van de consument door onderwijs en voorlichting. Een ander voorbeeld is de regelgeving met betrekking tot productvoorlichting en prijsaanduiding door handelaren, in het bijzonder in de vorm van reclame, uitstalling, etikettering (bijdragen aan de Warenwet en regels, voortkomend uit de Prijzenwet).

Reikwijdte van dit BSD

Dit BSD wordt thans ter vaststelling aangeboden voor de volgende actoren:

Actoren onder de zorg van de minister van de minister van Economische Zaken:

- Minister belast met consumentenbeleid

Het ministerie van Economische Zaken was vanaf 1946 belast met toezichthoudende werkzaamheden zoals vastgelegd in de Wet op het Afbetalingsstelsel (WAS) 1936 en verdergaande wetgeving op de afbetaling. Het ministerie formuleerde vanaf 1974 een beleid met betrekking tot consumentenaangelegenheden. Vanaf 1984 was het ministerie belast met alle consumentenaangelegenheden.

- Commissie Wet op het consumptief geldkrediet
- Economische Controledienst
- Interdepartementale Commissie Consumentenzaken
- Commissie van onderzoek inzake het afbetalingswezen (Commissie-Lichtenauer)
- Adviescommissie Afbetaling en Colportage
- Adviescommissie consumentenkrediet

Actoren onder de zorg van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- Minister belast met consumentenbeleid
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, afdeling maatschappelijke zorg (1946-1952), was tezamen met de minister van Maatschappelijk Werk (1952-1965), de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (1965-1982), de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1982-1994) belast met het toezicht op de uitvoering van de Geldschieterswet en de Wet op het consumptief geldkrediet. De ministeries hielden zich tot 1984 bezig met consumenten aangelegenheden.

Actoren onder de zorg van de minister van Financiën

- Minister van Financiën
De minister van Financiën schreef tezamen met de minister van Sociale Zaken in 1946 een eenmalig staatskrediet uit om de consumptie van duurzame goederen te bevorderen. De minister van Financiën was belast met de afwikkeling van dit krediet tot 1946.
- Centrale Raad voor het Consumentencrediet
- Economische Controledienst

Actoren onder de zorg van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
De minister van Sociale Zaken schreef tezamen met het ministerie van Financiën in 1946 een eenmalig staatskrediet uit om de consumptie van duurzame goederen te bevorderen. De minister van Financiën was belast met de afwikkeling van dit krediet tot 1946.

Actoren onder de zorg van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Minister belast met consumentenzaken
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, afdeling maatschappelijke zorg (1946-1952), was tezamen met de minister van Maatschappelijk Werk (1952-1965), de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (1965-1982), de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1982-1994) belast met het toezicht op de uitvoering van de Geldschieterswet en de Wet op het consumptief geldkrediet. De ministeries hielden zich tot 1984 bezig met consumenten aangelegenheden.
- Commissie Wet op het consumptief geldkrediet
- Commissie van advies en bijstand voor de Geldschieterswet

De hoofdgroep banken (vakgroep Volkskrediet- en geldschietersbanken, Woltersomse Organisatiekaders)

Totstandkoming BSD

Voorafgaand aan het Basisselectiedocument (BSD) is er een institutioneel onderzoek verricht naar de taakontwikkeling van de ministeries in de periode na 1940. Dit leidde tot het opstellen van het rapport institutioneel onderzoek (RIO) *Consumentenbeleid*. Dit rapport is verschenen 2000 in de PIVOT reeks onder nummer 091. De auteur van dit rapport is dr. J.A.A. Bervoets.

Dit Basisselectiedocument *Consumentenbeleid* behandelt de periode vanaf 1945.

Driehoeksoverleg

Het driehoeksoverleg over de concept-selectielijst vond mondeling plaats op 6 februari 2007. Daarna heeft het overleg schriftelijk plaatsgevonden tussen 6 februari 2007 en 12 april 2007.

Deelnemers aan het driehoeksoverleg

Aan het driehoeksverslag werd door de volgende personen (direct dan wel indirect) deelgenomen:
als vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris

- Mw. drs. M. van Kooten, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief

als vertegenwoordiger van de zorgdraggers

- Dhr. drs. B. Duizer, medewerker Project Wegwerken Archiefachterstanden (PWAA)

De inhoud van het BSD, alsmede de voorgestelde waarderingen zijn beoordeeld door:

namens het ministerie van Economische Zaken

- Mw. I.J.M. Lackner, beleidsmedewerker directie ME/MW
- Mw. mr. M.A.T. Weesing-Vierhout, beleidsmedewerker
- Dr. O.J.C. Cornielje, lid MT
- Mw. H.H. van den Hil, locatiemedewerker DIV en archiefdeskundige

namens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- J. Langezaal, archiefmedewerker, afdeling Document Management van de Directie Communicatie en Informatie

namens het ministerie van Financiën

- C. Fieret, medewerker Eenheid Documentatie & Informatie

namens het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- M. Zonneveld, adviseur DIV, Gemeenschappelijke Organisatie Bedrijfsvoering, afdeling Documentaire Informatie

namens het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Dhr. drs. L.B. Humbert, adviseur van de programma-eenheid KICK van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (archiefdeskundige ministerie VWS)

Tijdens het driehoeksoverleg is de volgende procedure gevolgd:

De materiedeskundige, dhr. prof. mr. E.H. Hondius, heeft op verzoek van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris medewerking verleend aan het uitvoeren van een Historisch Maatschappelijke Analyse (HMA). Deze HMA is uitgevoerd door middel van een interview aan de hand van een door het Nationaal Archief opgestelde vragenlijst. De HMA is als bijlage bijgesloten bij dit verslag driehoeksoverleg.

Belangen ex artikel 2, sub b en c Archiefbesluit 1995

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d. van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de selectiedoelstelling, die inhoudt dat de belangrijkste bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Met het te bewaren materiaal moet het mogelijk zijn om een reconstructie te maken van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving, maar ook van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, voor zo ver deze zijn te reconstrueren uit overheidsarchieven.

Om op basis van deze selectiedoelstelling tot een waardering van de handelingen te komen, worden zes selectiecriteria toegepast:

Selectiecriteria	
<i>Handelingen die gewaardeerd worden met B(ewaren)</i>	
Algemeen selectie criterium	Toelichting
<i>1. Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
<i>2. Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid. Hieruit worden niet per se consequenties getrokken zoals bij terugkoppeling van beleid.
<i>3. Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren</i>	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.
<i>4. Handelingen die betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
<i>5. Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt</i>	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.
<i>6. Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten</i>	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of wanneer er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Belangen van de archiefbescheiden voor de overheidsorganen en de recht- en bewijszoekende burger

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijszoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de termijnen zijn geschied door de deskundigen van de betrokken zorgdragers. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun inbreng en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen.

Belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris primair de belangen van het historisch onderzoek behartigd. Daarnaast hebben ook de overige deelnemers hun gedachten laten gaan over de vraag op welke wijze het belang van de bescheiden voor later historisch onderzoek in de selectielijst tot uiting zou moeten worden gebracht.

Ingevolge artikel 5, onder e, van het Archiefbesluit 1995 kan neerslag van bepaalde, als te vernietigen gewaardeerde handelingen betreffende personen en/of gebeurtenissen van bijzonder cultureel of maatschappelijk belang, van vernietiging worden uitgezonderd.

INHOUDELIJK VERSLAG

Opmerkingen naar aanleiding van de Historisch-Maatschappelijke Analyse (HMA)

Uit de HMA blijkt dat de materiedeskundige aan een aantal ontwikkelingen binnen het consumentenbeleid een grote waarde hecht. Ten eerste is dit de invloed van het buitenland die op het Nederlandse beleid een grote stempel drukt en heeft gedrukt. Het betreft hier de oprichting van consumentenorganisaties, waarbij naar Amerikaans voorbeeld voor het eerst de belangen van de consument behartigd werden. Vervolgens is het beleid van de Europese Unie van invloed op het beleid zoals dat in Nederland gemaakt wordt. Deze invloeden zijn terug te vinden in algemene beleidshandelingen, zoals handeling 2.

In 2000 kwam er een einde aan een aantal 'betuttelende wetten' door de invoering van de Mededingingswet. Op het moment dat het RIO is geschreven, was deze wet nog niet ingevoerd, dus is deze toegevoegd aan handeling 20, vanzelfsprekend gewaardeerd met een B.

De heer Hondius haalt ook een aantal geruchtmakende consumentenzaken aan, waarbij een aantal producenten aansprakelijk zijn gesteld. Dit zijn juridische aangelegenheden, waarbij de neerslag in andere selectielijsten beter tot hun recht komen, zoals in het BSD 'Rechterlijke macht'. Inzichten met betrekking tot het consumentenrecht, die haar weerslag heeft in de politieke invloed is bepaald in de civielrechtelijke wetgeving. Bepalingen in eenzijdig opgestelde contracten kunnen door de rechter als onredelijk worden afgewezen; de regering speelt hierbij geen rol.

Op het gebied van het consumentenbeleid spelen de verschillende consumentenorganisaties, zoals de Consumentenbond en de recentelijk opgerichte Consumentenautoriteit een grote rol. Neerslag van deze organisaties is onder andere terug te vinden in algemene beleidshandelingen, zoals in eerder aangehaalde handeling 2. Hieronder valt bijvoorbeeld de neerslag die betrekking heeft op het voeren van overleg met andere betrokken actoren, waaronder ook de consumentenorganisaties.

De door de materiedeskundige genoemde ontwikkelingen worden dus in voldoende mate danwel in de neerslag van onderhavig BSD, danwel in de neerslag van gerelateerde BSD's opgenomen.

HANDELINGEN

Actor: minister van Economische Zaken

Handeling 9:

Het voorbereiden van intern onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten betreffende consumentenzaken

Handeling 10:

Het voorbereiden en begeleiden van extern onderzoek betreffende consumentenzaken

Handeling 168:

Het goedkeuren van door de EZ-accountants opgestelde jaarlijkse begrotingen van hun werkzaamheden.

Handeling 170:

Het vaststellen van het financieel jaarverslag van EZ-accountants

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handelingen in plaats van met V te waarderen met B5 voor het eindproduct en V voor alle overige neerslag. Alleen het resultaat van het onderzoek is van belang om voor bewaring in aanmerking te komen. Allen gaan akkoord.

Handeling 13:

Het aanwijzen van de voorzitter van de ICC

Handeling 15:

Het aanwijzen van de secretaris van de ICC

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handelingen conform gelijke handelingen onder de actor VWS te waarderen met V. Allen gaan akkoord.

Handeling 26:

Het aanwijzen van ambtenaren, belast met de opsporing van vergrijpen tegen de Colportagewet.

Handeling 94:

Het aanwijzen van ambtenaren, belast met het toezicht op de naleving van de wet.

Handeling 95:

Het aanwijzen van accountants, belast met de controle op de ingekomen jaarrekeningen van kredietverleners

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handelingen met V te waarderen. Dergelijke handelingen worden doorgaans op een V-waardering gezet, omdat zij niet van belang zijn voor een reconstructie van het handelen van de minister op het beleidsterrein. Voor het samenstellen van een reconstructie is het niet van belang welke persoon de desbetreffende taak uitvoert. Allen gaan akkoord.

Handeling 88:

Het bij AMVB wijzigen van in de wet vastgestelde maximum- en minimumbedragen voor het sluiten van consumentenkredieten of het daarbinnen afwijken van voorgeschreven waarborgen

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. Het regelen van de maximale kredietvergoedingen wordt al bewaard onder de neerslag van handeling 86. Het is daarom niet nodig om deze handeling met een B te waarderen. Tevens vormt het een klein onderdeel van het gehele consumentenbeleid en kan daarom niet gezien worden als een belangrijk onderdeel van het beleidsterrein. Allen gaan akkoord.

Handeling 93:

Het op aanvraag van kredietnemers van toepassing verklaren van bepalingen van de Wet op het consumentenkrediet op transacties gesloten met de wettelijke rente.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. De neerslag onder deze handeling behoort niet tot het belangrijkste handelen van de minister betreffende deze wet. Tot de belangrijkste bepalingen behoren de wijziging van procedures inzake vergunningaanvraag en administratief bezwaar en beroep, de opheffing van commissies en de vrijstelling van kredietverlenende maatschappijen die reeds in een lidstaat van de EU waren toegelaten. Allen gaan akkoord.

Handeling 155:

Het verrichten van jaarlijks onderzoek op toegelaten particuliere voorschotbanken.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling te waarderen met B5. De minister van Maatschappelijk Werk, vanaf 1984: Economische Zaken, verleende vergunningen en, trad hierbij tevens als toezichthoudende instantie op. De resultaten van het onderzoek kunnen inzicht verschaffen in de manier waarop de voorschotbanken hun kredieten verstrekten. Allen gaan akkoord.

Handeling 162:

Het inschrijven, uitschrijven en wijzigen van inschrijvingen van vergunninghouders in een register

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. De onderliggende neerslag is niet van belang om een reconstructie te maken van het beleidsterrein. Tevens worden de vergunningen geregistreerd in een openbaar register, en worden de vergunninghouders in periodieke publicaties bekend gemaakt. Allen gaan akkoord.

Handeling 173:

Het geven van aanwijzingen aan kredietverleners.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met B5 te waarderen. Onder het product valt ook de correspondentie met kredietverleners over ingekomen klachten, waarbij de minister heeft bemiddeld. De klachten geven inzicht in de uitvoering en de rol van de minister als beschermer van het belang van de consument. Allen gaan akkoord.

Handeling 182:

Het registreren van door Kamers van Koophandel aangemelde afbetalingsleveranciers.

Handeling 188:

Het inschrijven van de toegelaten afbetalingsfinanciers.

Het Nationaal Archief stelt voor deze handelingen met V te waarderen. De leveranciers en financiers staan al vermeld in een register van de Kamer van Koophandel, zodat de bewaring van onderliggende neerslag voor deze actor weinig relevant is. Allen gaan akkoord.

Actor: Economische Controledienst

Handeling 172:

Het adviseren aan de minister inzake klachten van kredietnemers inzake misstanden bij kredietverleningen.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met B5 te waarderen. De adviezen die de Economische Controledienst geeft, kunnen leiden tot beleidsveranderingen op het gebied van het consumentenbeleid. De minister kan een vergunning onmiddellijk intrekken wanneer er naar zijn oordeel sprake is van ernstige misstanden. Hierbij kan gedacht worden aan strafrechtelijke veroordeling wegens fraude of het samenwerken met knokploegen bij het incasseren van vorderingen. Allen gaan akkoord.

Actor: Interdepartementale Commissie Consumentenzaken

Handeling 19:

Het instellen van werkgroepen.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. De werkgroepen vormen een onderdeel van de Commissie Consumentenzaken en bepalen zodoende niet het beleid op hoofdlijnen. De voornaamste taak van de ICC is een coördinerende taak, waarbij zij directer bij de beleidsvoorbereiding werd betrokken. Allen gaan akkoord.

Actor: Adviescommissie Afbetaling en Colportage

Handeling 34:

Het instellen van subcommissies.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. De subcommissies vormen slecht een klein onderdeel van de gehele adviescommissie en zijn zodoende niet verantwoordelijk voor de uiteindelijke beleidsvorming. Allen gaan akkoord.

Actor: de minister van Financiën

Handeling 65:

Het stellen van nadere regels over de vergoeding van gemeenten voor de kosten van de daar ingestelde districtsraden.

Handeling 96:

Het gezamenlijk stellen van nadere regels met betrekking tot de kredietverlening voor de aankoop van duurzame gebruiksgoederen.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handelingen met B5 te waarderen, conform de waardering van gelijke handelingen behorende bij de minister belast met consumentenbeleid (onder de zorg van de minister van Binnenlandse Zaken). Allen gaan akkoord.

Actor: Centrale Raad voor het consumentencrediet

Handeling 101:

Het geven van voorlichting over het uit te schrijven krediet

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met B5 te waarderen voor het eindproduct en V voor alle overige neerslag. Het eindproduct van deze neerslag geeft inzicht in de manier waarop de consument voorgelicht wordt betreffende de verstrekking van krediet. Allen gaan akkoord.

Handeling 109:

Het periodiek informeren van de minister over het verloop van het consumentenkrediet.

Handeling 114:

Het doen uitoefenen van toezicht op de werkzaamheden van de gemeentebesturen en districtsraden

Het Nationaal Archief stelt voor deze handelingen met B5 te waarderen. Het Rijk kende het consumentenkrediet eenmalig toe om de consument de kans te geven 'onontbeerlijke duurzame gebruiksgoederen' aan te schaffen. Het krediet was met name bedoeld om deze schaarse goederen te kunnen distribueren over bredere lagen van de bevolking en niet slechts aan wie het juist op dat moment betalen kon. De Centrale Raad voor het consumentenkrediet was belast met de toezicht op dit krediet. Het feitelijke toezicht wordt uitgeoefend door twaalf Inspecteurs voor het Consumentenkrediet, die hierover periodiek verslag aflegden aan de Raad. Deze informeerde op haar beurt de minister over deze financieringsmogelijkheid, die hiermee zijn beleid kon vormen. Allen gaan akkoord.

Handeling 141:

Het doen instellen van een onderzoek bij krediethouders naar aanleiding van buiten het district ingediende waardebonnen bij niet-erkende leveranciers.

Handeling 142:

Het bij rondvraag doen van een onderzoek naar misbruiken van leveranciers bij de aanvaarding van waardebonnen.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handelingen een B5 waardering toe te kennen. De neerslag onder deze handelingen geven inzicht in de werking van het consumentenkrediet, de financieringsmogelijkheden na de Tweede Wereldoorlog en de manier waarop de Centrale Raad voor het consumentenkrediet hierop inspeelde. De resultaten van het advies kunnen geleid hebben tot veranderingen in het beleid en vormen zodoende een belangrijke bron voor onderzoekers. Allen gaan akkoord.

Handeling 110:

Het aanwijzen van ambtenaren, belast met de opsporing van strafbare feiten tegen de Wet op het consumentenkrediet.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. Evenals gelijksoortige handelingen vormt deze handeling geen hoofdlijn van het beleid. Eventuele strafbare feiten kunnen teruggevonden worden in archieven betreffende de rechtsspraak. Allen gaan akkoord.

Actor: Actoren onder de zorg van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: minister belast met Consumentenbeleid (de minister van Maatschappelijk Werk (1952-1965), de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (1965-1982), de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1982-1984)

Handeling 56:

Het uitwisselen van gegevens met het buitenland inzake het consumentenkrediet.

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling te waarderen met B5. In de historisch maatschappelijke analyse heeft de materiedeskundige aangegeven groot belang te hechten aan de neerslag betreffende internationale gegevens. De invloed vanuit Brussel is van invloed geweest op de totstandkoming van het consumentenbeleid in Nederland. Allen gaan akkoord.

Handeling 84:

Het voorbereiden van ministeriële regelingen naar aanleiding van de Wet op het consumptief geldkrediet.

De vertegenwoordiger van PWAA stelt voor om deze handeling met B te waarderen. VWS vindt de neerslag van groot belang om te bewaren, mede gezien de jarenlange actualiteit van dit onderwerp. Allen gaan akkoord.

Handeling 156:

Het geven van schriftelijke aanwijzingen aan particuliere voorschotbanken.

VWS geeft aan deze handeling met B te willen waarderen. Het product van deze handeling is een aanwijzing en de neerslag betreft een nadere interpretatie van de wet. Het Nationaal Archief gaat akkoord.

Over de waardering van de overige handelingen waren alle betrokken partijen het eens.

Het verslag is in april 2007 ter goedkeuring voorgelegd aan de deelnemers van het driehoeksoverleg. Allen hebben zich akkoord verklaard met het voorgelegde verslag.

Bijlage:

Historisch-maatschappelijke Analyse

Beleidsterrein:

Consumentenbeleid 1946-1996

Deskundige:

Dhr. Prof. Mr. E.H. Hondius

Werkwijze:

Voorafgaand aan het gesprek zijn Dhr. Hondius het vragenformulier Historisch-Maatschappelijke Analyse en een samenvatting van de inleiding van het RIO 'Consumentenbeleid' toegezonden.

Datum

Op 19 januari 2007 heeft een medewerker van het Nationaal Archief met de heer Hondius aan de hand van het vragenformulier HMA gesproken over het beleidsterrein Consumentenbeleid. Het gesprek is verwerkt tot onderstaand verslag.

Verslag

- 1) *Welke ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het beleidsterrein, en wat is het belang daarvan?*

De belangrijkste ontwikkeling die zich heeft voorgedaan op het beleidsterrein is de opkomst van het consumentenbeleid als zelfstandig beleidsterrein. Belangrijk hierbij is de invloed van de Verenigde Staten op de beleidsvorming van de Europese Unie. Deze had uiteindelijk haar weerslag op de Nederlandse beleidsvorming.

Het consumentenrecht vormt naast opvoeding en economische achtergronden een belangrijk aspect van consumentenbeleid. Het consumentenrecht bestaat pas een jaar of veertig op de manier zoals zij nu bekend is. Het begrip consument is in de vorige eeuw bedacht om een tweedeling te kunnen maken, waarbij de consumentenrelatie van particulieren centraal staat.

In de Verenigde Staten kwamen twee ontwikkelingen op gang die van invloed zijn geweest op het beleid van de Europese Unie en die van Nederland:

- De oprichting van consumentenorganisaties. Dit gebeurde niet uit idealistische overwegingen, maar is allereerst ontstaan voor het opstellen van consumentengidsen. Dit was een testrapport van allerlei goederen en diensten waaromheen allerlei organisaties werden gegroepeerd.
- De verspreiding van een document door President Kennedy aan het begin van de jaren zestig, waarin een aantal rechten van de consument werden geformuleerd. Deze rechten, die voornamelijk een politieke betekenis hebben en niet gezien worden als grondrechten, zijn in Europa aan het begin van de jaren zeventig overgenomen door de Europese Unie. Het gaat hier voornamelijk om het opstellen van consumentenrapporten (actieprogramma's e.d, waarin voorgenomen regelgeving is opgenomen).

De Nederlandse wetgeving is in belangrijke mate op de regelgeving van Brussel gebaseerd. Dit is opmerkelijk omdat dit binnen geen enkel ander beleidsterrein zo sterk het geval is. De EU zag het belang van de consumentenbescherming en wilde dit implementeren in de lidstaten. Hoewel er binnen de lidstaten wel iets bestond dat hiermee te maken had, had dit een andere naam. Elke lidstaat was verplicht om de richtlijnen vanuit Brussel over te nemen, wat een grote impact op de eigen regelgeving heeft gehad.

Het ministerie van Economische Zaken voert in hoofdzaak het beleid uit dat al eerder in Brussel is besloten. De besluiten van de EU zijn uiteraard van tevoren met de lidstaten besproken, waar het ministerie van Economische Zaken ook bij betrokken is.

Vrijwel alle wetten over colportage en cadeaustelsels zijn geïnspireerd op de regels uit de EU, waarbij de sommige oude wetten tegenwoordig afgeschaft zijn, omdat ze overbodig zijn geworden. Dit is met name het gevolg geweest van de Mededingingswet (concurrentie). Nederland was een corporatieve staat, waarin kartels als positief werden gezien, waardoor er goede normen werden gehandhaafd. Door verandering in de regelgeving in Europa is de NMa opgericht, die zich bezighoudt met mededinging. Vroeger had men andere methoden nodig om ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld de prijzen niet omhoog gingen. Zo was er de Prijzenwet die dateerde uit de tijd van de Tweede Wereldoorlog en die vereiste dat elke prijsverhoging- of verlaging pas doorgang kon vinden als het ministerie van EZ hiervoor toestemming had gegeven. Ditzelfde geldt voor de bescherming van werknemers, waarbij beide partijen toestemming moesten krijgen van een overheidsorgaan om iemand te ontslaan. Hieraan ligt ten grondslag dat iemand die in een bepaalde branche werkt niet zomaar naar een andere bedrijfstak kan overstappen.

De Mededingingswet is in Nederland pas in 2000 ingesteld. Kartels zijn ook pas recentelijk aangepakt, omdat die vaak verweven zijn met een bepaalde bedrijfstak, zoals de bouw, die hier grotendeels op functioneert. De Mededingingswet is een andere benadering die ertoe geleid heeft dat alle andere wetten, zoals Wet Cadeaustelsel en Prijzenwet, niet meer nodig waren. Deze wet zorgt ervoor dat er met prijzen geconcurrereerd wordt, zoals bijvoorbeeld met elektriciteit. Bemoeyenis van de overheid bleek door deze wet niet meer nodig. Veel zogenaamd betuttelende wetten konden door deze wet verdwijnen.

Op het gebied van veiligheid is dit echter niet het geval. Hier kan niet mee geconcurrereerd worden. De corporatieve staatsgedachte is nog steeds zichtbaar in de PBO's (publieksrechtelijke bedrijfsorganisaties), en de SER. Het poldermodel, waarbij er samengewerkt wordt tussen werkgevers en werknemers om de lonen laag te houden en een volledige werkgelegenheid te kunnen bereiken, behoort tot de positieve kanten van de genoemde staatsgedachte.

Aan de hand van het Amerikaanse model vond er een veralgemenisering van de wetgeving op Europees niveau plaats. De wetgeving van lokaal niveau werd aangepast aan Europees niveau om eenheid te creëren. Nederland is vrij laat geweest met de implementatie van de nieuwe regels. Het positieve hieraan was dat de lonen in Nederland door toedoen van de vakbewegingen gematigd werden, wat de werkgelegenheid ten goede is gekomen. Het resultaat hiervan was dat de werkloosheid, zeker op Europees niveau, een laag niveau heeft gekend.

2) *Welke gebeurtenissen/ incidenten hebben plaatsgevonden, en in hoeverre zijn deze van belang geweest voor het beleidsterrein) en waarom?*

De heer Hondius noemt een tweetal voorbeelden van juridische zaken die behoorlijk wat stof hebben doen opwaaien in het consumentenrecht en die, ondanks het feit dat zij een aantal decennia geleden zijn opgestart, nog steeds niet, of recentelijk, zijn afgerond.

Het eerste voorbeeld is de Dexia-zaak. Het gaat hier om een beleggingsproduct van de Dexiabank, waarbij aandelen werden geleased. Bij een stijgende aandelenkoers van bijvoorbeeld 10% procent werd er 30% dividend uitgekeerd, maar bij een verlies van eenzelfde percentage leden de aandelenbezitters ook drie keer zoveel verlies. Het is begrijpelijk dat vanuit dit oogpunt een rel ontstond binnen de beleggingsmarkt.

Het tweede voorbeeld dat de heer Hondius noemt is de zaak van de DES-dochters. Dit medicijn werd voorgeschreven aan zwangere vrouwen, waarna de dochters problemen tijdens hun eigen zwangerschappen ondervonden. Het medicijn was een patentgeneesmiddel dat van verschillende producenten kwam. Het was uiteindelijk moeilijk om te kunnen bewijzen dat, als de dochters erachter kwamen dat ze problemen kregen tijdens hun zwangerschap, hun moeders het betreffende medicijn geslikt hadden. De Hoge Raad heeft uiteindelijk besloten dat alle producenten hoofdelijk aansprakelijk gesteld konden worden. Een aantal maanden geleden is hier pas een definitief akkoord over bereikt. De zaak tussen de producenten en de Vereniging van DES-dochters werd algemeen verbindend verklaard. Ditzelfde gaat waarschijnlijk ook gebeuren met de Dexia-zaak.

- 3) *Welke individuen/groepen zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?*

Het antwoord op deze vraag komt in vraag 1 en 4 aan de orde.

- 4) *Welke organisaties zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?*

De materiedeskundige vermeldt dat vooral de departementen van invloed zijn geweest op de totstandkoming van het beleid. De commissies die in het actorenoverzicht genoemd worden zijn voornamelijk gericht op het terrein van het krediet.

De heer Hondius noemt als belangrijke organisaties de St. Geschillencommissies voor consumentenzaken (Den Haag), KiFiD (Klachteninstituut Financiële Dienstverlening), VNO/NCW, de Sociaal Economische Raad en de recentelijk opgerichte Consumentenautoriteit. De belangrijkste organisatie vanuit archiefoverwegingen is volgens de heer Hondius echter de Consumentenbond. Er zijn binnen elke branche wel commissies die zich bezighouden met de bescherming van de consument. Als voorbeelden worden ROVER en ANWB genoemd, die zich op het gebied van het vervoer gespecialiseerd hebben.

- 5) *In hoeverre mag verwacht worden dat de informatie met betrekking tot de op grond van bovenstaande vragen als belangrijk te kwalificeren onderwerpen alleen kan worden aangetroffen in de overheidsarchieven m.b.t. het beleidsterrein of dat deze wellicht ook elders te vinden is?*

Door toedoen van de invloed vanuit Brussel zullen veel archieven op de EU georiënteerd zijn. Een ander aspect dat de heer Hondius van belang vindt binnen de archivering is de zogenaamde 'grijze literatuur'. Er bestaan een groot aantal organisaties, zoals de Consumentenbond, die allerlei jaarrapporten hebben. Deze zijn toegankelijk en worden in bibliotheken bewaard, maar de organisaties vinden het echter niet van belang om deze te archiveren, omdat dit teveel geld kost. De heer Hondius is echter van mening dat dit juist de informatie is waar onderzoekers naar op zoek zijn.

- 6) *In hoeverre is het noodzakelijk om nog andere deskundigen over deelaspecten van het beleidsterrein te raadplegen en wie zou daar het beste voor benaderd kunnen worden?*

De heer Hondius noemt een aantal namen van personen die in het vak zitten en grotendeels collega's zijn. Hij is echter van mening dat hij de belangrijkste zaken op het consumentenbeleid genoeg toegelicht heeft.

- 7) *Is er eventueel nader (literatuur) onderzoek nodig?*

Volgens de heer Hondius is het niet nodig om nog extra (literatuur) onderzoek te verrichten. Hij is van mening dat de HMA en het RIO het beleidsterrein voldoende belichten.